

M. S. és M. Z. Kassán

MÓSER ZOLTÁN

1946-ban született Szekszárdon. A PPKE BTK-n tanított fotóelméletet és esztétikát. Legutóbbi írását 2012. 2. számunkban közzöltük.

„A szó középkori értelmében vett városban vagyok [Kassán], fukarul mért helyen, ahol a kő, téglá, cserép, az utca görbülete s még az égtájak is jogokat és kötöttségeket szimbolizálnak. Amelyik városban nincs valami nyoma ennek a jelbeszédnek, nem is város az, csak felduzzadt karavánzállás. Ma többekévé minden város ilyen, de amelyikben maradt egy templom, a donátor céh fiúkéivel vagy egy jelképes ablakbeosztás, legalább egy kicsit a tisztességes, nyakas és szabad múltira emlékeztet. Márai írja a Polgár vallomásaiban, hogy Pestre kerülve, a fővárost nem érezte annyira városnak, mint Kassát. Joggal. Polgárok építették a dómot is, de ez a templom egyúttal a középkori magyar királyság megkésétt, utolsó dicsérete.” (Cs. Szabó László)

Álmomban történt: az egyik folyóirat szerkesztője megkért, készítsék egy rövid interjút Máraival. Számos kérdés merült fel bennem, de ezek közül ha mindegyikre rákérdezek, hogy hol és mikor és miért, meg miért nem, akkor abból nem egy oldal lesz. Épp ezért szorgalmasan jegyzeteltem azzal a szándékkal, hogy majd ezek közül egyet kiválasztok, és csak arról érdeklődöm röviden. Néhány nap múlva, amikor letisztultak a dolgok, az esztétika örök kérdését, a szép fogalmát választottam ki, és máris feltettem az első kérdést: mi a szép? Milyen a szépség?

Márai kételkedve válaszolt: — Nézze, „minden szépség reménytelen és szomorú, nem érdemes különösebben törődni vele”.

— De az ókor óta minden valamire való esztétika felteszi ezt a kérdést, én is ezért firtatom! Szép lehet-e egy kéz? Egy nézés? Egy mozdulat?

— Igen, ha valami végtelen jót és nyugalmat áraszt.

— És még mi: szép lehet-e egy ház?

— Szép lehet egy ház, egy virág, és a női test, vagy egy táj, amelyet a szemünk befogad.

— És az élet?

— Az élet feszültsége és a szomorúság is az lehet, mert megszépíti az életet.

— És a kassai székesegyház?

— Ezt meg miért kérdezi, hisz...

— Azért, mert a tervezője és építője azt vallotta; sokan csupán annyit mondtak erről a székesegyházról, hogy „szép”, de az, hogy szép, az a mester szerint neki kevés.

— Nézze barátom, javasolom, gondolkodjon el a „Szépen és a Helyesen”. Mert „a szép magában, a helyes pedig valami máshoz való alkalmazkodásban tetszik”. Helyes-e nekünk szépnek mondanunk

ezt a székesegyházat? Akkor és csak azoknak, ilyen vagyok én is, akiket jobban gyönyörködtet az összesség egésze, semmint az egyes részek. Az egészet kell szemlélni és fölfogni, sőt, itt Kassán az egész teret, hisz ez az épület fogja össze, szervezi egységgé: fölülről olyan, mint egy szem, fókuszában a katedrálissal! Visszatérve a kérdésre; ha nem volna benne szépség, semmiképpen sem vonzana minket. Abban talán igaza van az építómesternek — és ezért nem is beszélnék én többet erről —, nem az a fontos, „hogya te szövegezd meg a szépet és igazat; fontosabb, hogy megismerjed”. A műalkotásokat nem elég nézni, megismeri kell: tanulva megismerni. Barátom, ez minden kultúra lényege.

— De azért ugye a részek is szépek?

— Igen, de a részek egésze, igazán az a szép, az ragad magával, s ezért vonz oda: ez a székesegyház a vonzalmak műve.

Így és itt ért véget a beszélgetésünk. Márai ment vissza álmai városába, Kassára — „*s mint kínai piktör művén a képnek, / Tájába Márai is belelépett*” —, én pedig megkezdtem a „felmerülést”: félig álmosan, félig nyitott szemmel kitapogattam az ágyam melletti rádió gombját, hogy bekapcsolva megtudjam a pontos időt, és azt is, hogy mi történt itthon és a nagyvilágban.

Móser Zoltán fotója